

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din, za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno.
Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 Din za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1 Din.
Inseratni davek posebej.

Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništa UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebej plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Najnujnejše materialno - pravne zahteve slovenskega učiteljstva.

(Sprejete na seji ožjega sosveta Poverjeništa UJU, 14. aprila 1923 — glej sejno poročilo zadaj)

Stališče k zakonu o draginskih dokladah. — Zahteva odškodnine za stan in ogrev. — Selitveni in potni stroški. — Všetje vojnih let. — Uzakonjenje službene pragmatike. — Prosvetni budžet za Slovenijo.

I. ZAHTEVE PRI IZPREMEMBI ZAKONA O DRAGINSKIH DOKLADAH.

1. V členu 1. naj se uveljavi besedilo »po službenem kraju« samo za stanovanjske doklade, ne pa tudi za osebne doklade, pri katerih naj se odpravijo draginski razredi.

2. Člen 2. in draginski razredi naj se ukinijo, ker je ugotovljeno, da je draginja v državi povprečno povsod enaka.

3. V II. stanovanjski razred naj pridejo tudi narodno obmejni kraji, kjer ima učiteljstvo zaradi narodnostnih razmer in nasprotnega prebivalstva težavno stališče in delo ter le s težavo in preplačilom dobi stan in hrano. Ti kraji naj se ugotovijo v sporazumu z učiteljsko organizacijo. V I. stanovanjski razred naj se uvrste vsa mesta. — Člen 3. naj se v tem smislu izpremeni.

4. V členu 5. naj izpade beseda »stalni« in naj se glasi le »učitelji in učiteljice«. — Vse učiteljstvo živi pod enako težkim draginskimi razmerami, zato je tudi opravičeno do enakih draginskih doklad, najsi je potem stalno ali ne.

Od prosvetnega ministra naj se zahteva, da se v člen 5. drag. zak. uvrste tudi zabavilje (otroške vrtarice) in učiteljice ženskih ročnih del, kakor so v ta člen uvrščene poštne nastavljenke, ki nimajo višje predizobrazbe od zabavil in učiteljic ženskih ročnih del, po službi pa opravljajo le podrejen pisarniški posel, medtem ko je zabaviljam in učiteljicam ženskih ročnih del izročeno samostojno vodstvo in služba vzgoje mladine, t. i. naroda in državljanov.

Višina dnevnice naj se v tem členu zviša odgovarjajoče vsakokratni draginji; nujno pa za sedaj za 150%.

5. Analogno pod 4. navedeni zahtevi naj se iz člena 6. črta besedilo »vse ostale kategorije učiteljstva«.

Maksimiranje se ima v tem členu odpraviti.

6. Vsi upokojeni in upokojenke naj dobe iste draginske doklade kakor aktivno uradništvo, ker žive upokojeni v enakih draginskih razmerah kakor aktivno uradništvo ter to razmerje narekuje tudi čut socialne pravičnosti z ozirom na njihovo dosedanje službo državi. Osebnih draginskih dokladov naj se jim odmerijo na podlagi službenih let in plače, kakor bi bili po sedanjih predpisih upokojeni: stanovanjska doklada pa po kraju in službenem mestu, s katerega so bili upokojeni.

V tem smislu naj se izpremeni člen 17. zakona o draginskih dokladah in s tem odpade tudi potreba besedila čl. 18. istega zakona.

7. Pri členu 19. in 20. naj se prizna tudi pravico do stanovanjskih doklad, katere so posebno potrebne za popolne sirote državnih nameščencev.

8. Pravica do stanovanjske doklade naj se prizna tudi uslužbencem po členu 6. in 7. zakona o draginskih dokladah in naj se v tem smislu izpopolni člen 21. zakona, ker je za te uslužbenke ravno tako veljavna in občutna stanovanjska draginja kakor za druge državne nameščence.

9. Upokojeni in upokojenke naj se glede stanovanjskih doklad izjednačijo z aktivnim uradništvom in naj se uvrstitev in odmera stanovanjskih doklad izvrši na podlagi službenih let in plače, kakor bi bili upokojeni po sedanjih predpisih in po službenem kraju, s katerega so bili upokojeni. V tem smislu naj se izpremeni člen 22. zakona o draginskih dokladah.

10. Člen 34. se ima brezpogojno ukiniti po načelu, da se mora »enako delo tudi enako plačati« in po načelu, da ne velja tu dvojna in nepravilna mera dr-

žave napram poročenim državnim uradnicam. Država se ne vtikaj v zasebno zakonsko razmerje svojih uslužbencev in naj se odmera plače izvrši le na podlagi izvrševanja in položaja službe. Kakor plačuje država po členu 36. z neuradniki poročenim državnim uradnicam polne draginske doklade, ne oziraje se na to, da njihovi možje zaslužijo več nego znaša plača moža državnega uradnika in da skupni dohodki teh zakonskih parov visoko presegajo plačo najvišjih razredov državnega uradništva tako je neupravičeno uvažati drugačen princip za poročene državne uradnice, ki imajo za možje državne uradnike. To je dvojna mera in krivično stališče. Zahteva naj pa država z vso strogostjo od poročenih uradnic točno in zaradi zakona neovirano izpolnjevanje službenih dolžnosti.

11. Člen 39. naj se izpremeni tako, da prejemajo na bolniškem dopustu nahajajoči se uradniki tudi po enem letu polne draginske doklade, ker zaradi bolezni ni njih draginska potreba in razmere nič zmanjšana in so isti še v večji potrebi in bedi. Zato naj ostanje njih draginske doklade neokrnjene pač na naj se uvede po enem letu bolezenskega dopusta tudi začasna upokoitev za gotov čas v slučaju težke bolezni a s polnimi draginskimi dokladami.

12. V zakon o draginskih dokladah naj se zopet uvede določba o dvojnem gospodinjstvu, ker je sicer položaj mnogih državnih nameščencev, ki morajo živeti ločeno od družine, na službenem mestu nevzdržljiv.

II. ZAHTEVE GLEDE IZVEDBE ZAKONITIH DOLOČB O PRAVICI DO STANARINE IN OGREVA.

Tudi za učiteljstvo v Sloveniji naj se izvede člen 33. »Zakona o izpremembah in izpopolnitvah zakona o narodnih šolah z dne 19. aprila 1904« od dne 23. julija

1919, ki določa, »da imajo stalni učitelji (učiteljice) pravico do brezplačnega stanovanja ali kuriva ali do povračila v denarju za to«; in člen 299. »Finančnega zakona za leto 1922/23.« razglašene v »Službenih Novinah« št. 105 z dne 9. okt. 1922, ki ureja odškodnino za stan in ogrev učiteljstva.

Odškodnina za stanarino in ogrev naj se uredi tako, da bo isto prejemalo učiteljstvo v denarju od države, skupno z mesečno plačo.

III. ZAHTEVE GLEDE POTNIH IN SELITVENIH STROŠKOV.

Revidira naj se »Uredba o povračilu stroškov državnim uslužbencem ob službenem potovanju« z dne 30. sept. 1920 D. R. br. 96.000 »Službene Novine« št. 222 z dne 8. oktobra 1920 sedanjim prometno-draginskim in prehranjevalno - draginskim razmeram odgovarjajoče.

IV. ZAHTEVE GLEDE NA VŠETJE VOJNIH LET.

Veljavnost določbe št. 282 proračunskega zakona za leto 1922/23. »Službene Novine« št. 105 z dne 9. okt. 1922 naj se razširi na vse državne nameščence.

V. ZAHTEVE GLEDE UZAKONJENJA SLUŽBENE PRAGMATIKE.

Službena pragmatika naj se čim prej uzakoni da se s tem uredi materialni in pravni položaj uradništva in naj se pri tem upošteva tudi stališče in zahteve Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva.

VI. ZAHTEVE GLEDE NA PROSVETNI BUDŽET ZA SLOVENIJO.

Vse postavke, ki so bile z državnim prosvetnim budžetom za leto 1922/23. ukinjene, a so po zakonih in dekretih šolstvu in učiteljstvu v Sloveniji zajamčene, naj se zopet vzpostavijo v proračun za leto 1923/24. ter enako tudi vsi zakonito pripadajoči zneski za nazaj.

LISTEK.

† Spominu Jone Štepečeve.

Oj ti pomlad! Plavala si nad našimi holmi in livadami poljubljala si mlado bitje, razsipala si baš prvo cvetje. Zar tvojih sinjemodrih solnčnih očk je objemal in ogreval mrzli svet, ki je hitel v tvoj objem. Da, ti solnčna pomlad! Je li mogoče da si ob obilici svoje solnčne sreče in miline, ki si z njo napajala zemljo, zabila poslali le en sam dih med tiste mrzle stene, med katerimi te je s toliko nado pričakovalo ugašajoče mlado življenje? Ej, da si le samo slutila, koliko hrepenenja po tebi je bilo tam, bila bi prišla! — Tolažili smo Jono s tvojim prihodom, s teboi smo ji oživljali upe v življenje. Toda prišla si z vsemi svojimi črti, pa hitela si mimo nje. Zasvetile so se ji motne nekdanje tako žive, globoke oči: »Slišiš, pomlad je tu! — Ptčki pojo!« — Ti pomlad tega klica nisi slišala, hitela si dalje, oživljala si drugod — za tabo je z vso brezsrčno o krutnostjo utrjala to mlado življenje nemilom smrt.

Živo se še spominjam onih kratkih mesecev, ko nas je srečavala Jona na

prostornih hodnikih naše šole. Iz njenega lepega sicer resnega obraza sijal je takrat žar pomladi. Kdo je slutil, da nam ta cvet tako naglo umre? Iz njenih lepih, temnih oči zrla je globoka duša, kateri pogledati do dna bi bilo težko. Moral si imeti spoštovanje do nje, četudi si jo te navidezno poznal. V navadnem občevanju je bila vesela in prijazna, a tudi resna in brezpogojno odkrita, če je bilo treba. Ni čuda če si je v kratkem osvojila srca vseh s katerimi je občevala, tembolj pa onih, ki so imeli priliko, spoznavati jo kot učiteljico in onih, ki so imeli moč, pogledati li nekaj globlje v njeno bogato dušo.

Odločen ji je bil 6. razred osnovne šole. Te slabo nadarjene zelo revne in premnožkrat vsled strašnih socialnih razmer izprijene deklice so našle v njej ne le učiteljice ki jim je znala z izredno spretnostjo podati vsaj najpotrebnejše znanje našle so v njej v prvi vrsti to, kar največkrat pogrešamo skrbno mater, ki se je posvetila vzgoji teh revic s toliko ljubeznijo požrtvovalnostjo in energijo, da so se človeku, ki je bil slučajno priča nekaterih takih prizorov, morale orositi oči, da je obstal v nemem občudovanju.

Nekoč me pokličejo njene učenke po

popoldanskem pouku v razred: »Rade bi napisale na tablo godovno voščilo in okrog bi kaj narisale, pa ne znamo. Prosimo, da bi nam gdč. pomagali.« — Stojim v razred. — Ves je prepleten z zelenimi vencami (bila je pozna jesen), pot do mize so ji pogrnile in posule z zelenjem, mizo okrasile s cvetjem. Morda nisem nikdar v življenju želel kakšnega otroka tako lahko in veselo ustregla, kakor to pot! Jona! Cvetje si gojila v teh otroških dušah ljubezen in hvaležnost teh nežnih src, ti je to cvetje ta dan samo vračalo! Žal, da je temu dnevu tako hitro sledil tudi njen zadnji šolski dan! Njena šolska soba je bila mrzla, zelo mrzla in premeštit jo, je bilo takrat baš nemogoče.

Jona je legla. A že čez nekaj dni je zopet v šoli, na obrazu niso sumljivo rdečice. To pot je Jona zadnjič v šoli. Pozneje ni več vstala. Učenke so jo poslušale le še ob postelji, poslušale in plakale.

In sedaj! Je li mogoče Jona, da ti usoda vse bogastvo tvoje duše, ki si ga tako nesebično razsipala med druge, plačuje s toliko okrutnostjo, da te za več nego dolgi dve leti priveže na posteljo in to celo brez vsakih sredstev za te in ono, ki čuje in bedi pri tebi, tvojo mater? Je

li mogoča tolika brutalnost današnjega kulturnega časa? Čemu vprašam? — Dejstvo je! — In ti Jona, s kolikim heroizmom si prenašala vse strašne udarce usode, vsa razočaranja! Nisi godrnjala, odpuščala si! — Dai, da odpuščamo i mi za tebe!

Besede govornikov ob njenem grobu so segale v srce, hvaležni smo jim bili za nje. Povedale, pa niso vsega. Stal si ob grobu, poslušal pesem, ki so jo v slovo neli naši tovariši poslušali si govornike, toda, da si se ozrl tie okrog in opazil niene bivše učenke, sedaj že skoro dorašla dekleta kako so jim drle solze po obrazu te solze so ti povedale vse!

Pomlad je plavala nad nami, ko smo jo polagali v grob. Kje si bila pomlad, ko te je Jona tako želela želela si tvojega življenja, solnca in cvetja? Nisi ji vrnila življenja, nisi ji vrnila solnca, poslednji dom, gomilo si ji pa posula s cvetjem. S cvetjem najlepših spominov postavljamo se, i mi od tebe: Jona tako prijetno se je spajala slika tvoje zunanosti in tvoje plemenite duše s prostori, v katerih si delovala, ki so ti pa žal morali prinesiti smrt!

Ave anima pia! Uživaj večno, rajsko pomlad! Jela Levstikova, strok. učit.

Kaj bo?

(Dopis z dežele.)

Tako je marsikdo z boječim in s tresočim glasom vzdihnil po volitvah, videč, da je rimski klerikalizem na celi črti prodrl v Slovenijo — ne zavedajoč se pri tem, da je k temu mnogo pripomogel s svojo pasivnostjo.

In vendar ne bom pretiraval, ako na tem mestu izrečem svojo osebno obžobo, da na nedno učiteljstvo, ki vidi v rimskem klerikalizmu svojega največjega sovražnika, ni izvršilo svoje dolžnosti, ki mu je poverjena glede na kulturno povzdigo našega ljudstva, s katero naj pridobi politično razsodnost in zavednost. Bodimo odkriti in priznajmo to!

Ravno zadnje volitve so nam pokazale, da nas čaka še ogromno delo, za katero moramo napeti vse svoje duševne in telesne sile, da ne zabredemo še v večje blato — iz katerega ne bo izhoda. Ne zadošča samo, da se ponašamo z res visokimi številskimi članovi naše napredne stanovske organizacije, temveč te ogromne številke zahtevajo od nas tudi **pozitivnega dela** med politično neorijentiranim ljudstvom.

In ko bo naše izvenšolsko kulturno delo razmeroma odgovarjalo tem številkam, šele takrat se bomo lahko s ponosom prištevali res pravim organiziranim članom v organizaciji, po čemer hrepenimo že od njenega postanka. Biti organiziran v naši organizaciji je eno, izvrševati in **udeleževati načela organizacije, je drugo**. Cincanje, kolebanje, zdihovaljevanje nam ne bo pomagalo, temveč samozavest odločnost in kar je glavno: kulturno-prosvetno delo izven šole bo povzdignilo ugled organizacije kakor tudi stanu samega na višek, po katerem hrepeni vsak napredno misleč učitelj — videč v rimskem klerikalizmu našega največjega nacionalno-državnega sovražnika, ki tudi potom prosvetnega dela lovi narod v svoje politične mreže.

Otresli smo se habsburških despotov: naš cili mora biti, da se otresemo i rimskega klerikalizma. čim preje, tem bolje in šele takrat bomo lahko rekli, da smo osvobodili naš narod in z njim tudi sami sebe.

Priznam, da so moje zadnje besede ostre in da bodo naši nasprotniki reagirali s svojimi demagoškimi frazami in še več blata nametali na nas »brieverske« učitelje. Toda tega smo vajeni še iz avstrijskih časov in naša koža ni najmanj več občutljiva še za tako podle napade rimskih hlapcev, ker se prav dobro zavedamo, da smo na pravi poti in da hočemo le dobro narodu, ki smo delovali zanj v najhujših časih preganjanja, ko sta črno-rumena in belorumena biča švigala nad našimi glavami. Če smo takrat vztrajali nad udarci dveh bičev, bomo tem lažje sedaj, ko bi radi nekateri nanovo pripravili klerikalni bič, da bi zopet pel nad nami one turobne pesmi s habsburško-rimsko melodijo. **Za svojo sodbo sem popolnoma prepričan, da ne pride nikdar do tega v naši državi.**

Pri tem pa ne smemo računati na pomoč bajonetov in države, ampak moramo to delo sami častneje opraviti s tem, da se podamo kar naš je organiziranih, na plodonosno kulturno-prosvetno delo izven šole, ki naj odpira oči, predvsem pa naj bo posvečeno od pomoči in izboljšanju ter pojasnjevanju gospodarskih zahtev naroda.

To delo pa mora biti **brezplačno**, s čemer bomo pokazali našim nasprotnikom da smo res pravi in odkriti prijatelji in vzgojitelji naroda in ne njega izžemalci. Naši organizaciji pa bi pri tej priliki svetoval, da od sedaj naprej obrača več pažnje na svoje člane v izvenšolskem delovanju na kulturnem polju in da one, ki se pustijo plačati za svoje delovanje v kateremkoli oziru od kulturnih društev, pokliče brez pardona na odgovor. Naše geslo mora biti: **kier učitelj, tam tudi kulturno društvo!**

Nič ne bo škodovalo, če začnemo tudi v naših vrstah čistiti posebno pa pri parasitih, rezultat tega bo gotovo zadovoljiv in v korist ter v čast celokupnega stanu. Vsak organiziran tovariš naj napravi svojo narodno dolžnost in da narodu, kar mu dolguje in prepričan sem, da si bo marsikateri otrese klerikalnega bavlava, ki mu ne da miru in počitka.

Na delo torej, za plačilo naj nam zadostuje da se bodo napredne vrste množile na škodo rimskega zmaja, ki sega po hegemoniji nad našim narodnim šolstvom s svojimi izdaialskimi kremplji. **Častneje je biti narodov hlapec, nego rimski suženj.**

Hugo.

8

Program UJU.

(Temeljne smernice za razpravo.)*

(Referat g. Jovo P. Jovanovića, člana Glavnega Odbora UJU „Naloge učiteljske organizacije v ujedinjeni domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev“, podan na državni učiteljski skupščini v Sarajevu, 1. 1922.)

Vrste narodnih šol.

Sistem narodnih šol tvorijo sledeče vrste narodnih šol:

- Otroški vrtci (zabavišča),
- osnovne šole,
- nadaljevalne šole,
- šole za abnormalno mladino.

Ustanavljanje in naloga teh šol.

Otroški vrtci — zabavišča so potrebna za otroke delavskih družin v industrijskih krajih, ki so radi osebnega zaposlenja, od katerega se preživljajo, ovirane skrbeti dovolj za nego in vzgojo svojih otrok. Potrebna so tudi za kraje z nehomogenim prebivalstvom, da se otroci priuče jeziku, v katerem se naj šolajo v osnovni šoli. Zabavišča izpopolnjujejo tudi vzgojo onih, staršev, ki žele, da se njihovi otroci pravilno in sistematično vzgojujejo že pred vstopom v osnovno šolo, in katerim nedostaja za to časa ali pa zmožnosti, ali pa obojega.

Zabavišča niso splošno potrebna, zato jih ni ustanjavljati povsod in za vse otroke, temveč samo v onih krajih, kjer je za to dana potreba, a tam je obisk obvezen.

Osnovne šole. Šolanje otrok v osnovni šoli je državna in nacionalna potreba, zato se osnovne šole ustanavljajo po ukazu državnih šolskih oblasti brez ozira na voljo in razpoložene roditeljev ali prebivalstva, in je obisk obvezen za vse normalne za šolo dorasle otroke obojega spola.

Naloga osnovnih šol je: da se v njih pravilno razvijajo telesne in duševne zmožnosti otrok obojega spola pod sistematičnim vplivom strokovnih vzgojiteljev in učiteljev, in da si pridobijo otroci v njih osnovno znanje iz posrednih predmetov in osnovno izvežbanost v posrednih vrstah umetnosti, kar jim naj služi kot priprava za šolanje v nadaljnjih, strokovnih in srednjih šolah.

Nadaljevalne šole. Šole za nadaljno izobrazbo narodne mladine so neobhodno potrebne za vse otroke obojega spola, ki po dovršitvi osnovne šole ne gredo v srednje šole, zato je tudi obisk v nadaljevalnih šolah obvezen za vse otroke, ki so dovršili osnovno šolo in ne prestopijo v srednje šole.

Naloga nadaljevalnih šol je: da se v osnovni šoli pridobljena znanja in spretnosti ponove in utrdijo, nato tudi dopolnjujejo in razvijajo tako, da si narodna mladina v njih pridobi potrebnega znanja in razumevanja za vse domače posle, katerim se misli posvetiti po šolanju, kakor tudi za vestno izvrševanje državljskih dolžnosti, da prinesejo, ko dorastejo v svoj poklic čimveč znanja in razumevanja in se v tem vidno razlikujejo od nešolanih.

Nadaljevalne šole za narodno mladino, ki je dovršila osnovno šolo se dele: na mestne nadaljevalne šole in podeželske nadaljevalne šole, a podeželske nadaljevalne šole na nižji in višji tečaj. Vse nadaljevalne šole se dele na deške in dekliške nadaljevalne šole.

Mestne nadaljevalne šole se ustanavljajo v mestih z nad 5000 prebivalci. Imajo tri razrede z neprestanim poukom po 10 mesecev. Dečki in deklice se poučujejo ločeno.

Te šole se lahko imenujejo za dečke, meščanske šole,* za deklice pa dekliške šole.

Prehod iz teh šol v srednje šole ni dopuščen, ker bi sicer te šole izgubile značaj nadaljevalnih šol za narodno mladino in dobile značaj nižjih srednjih šol. Tudi se ne bi dosegali pravi uspehi, ki jih mora dosežati nadaljevalna šola za narodno mladino.

* V srbskem jeziku pomeni gradjanski tudi državljanski. Op. prevajalca.

Resolucije, sprejete k referatu v Sarajevu se glase: 1. Neobhodno je potrebno, da izde la jugoslovenska uč. organizacija svoj načelni program. 2. Ta program naj se izdela s kolektivnim sodelovanjem vsega učiteljstva. 3. Za izvedbo tega programa, čim bo izdelan, naj se pooblasti širji glavni odbor, da ga sankcionira in prevzame dolžnost njegove izpeljave.

Iz Jugoslavije.

— **Debata in razprave o programu UJU.** Okrajna uč. društva opozarjamo, naj razpravljajo na svojih zborovanjih o načrtu programa UJU, ki ga prinaša Uč. Tov. Referate in sklepe naj pošljejo po tem pov. UJU, da jih bo vedelo uvaževati. Opozarjamo, da so poverjeništvu poleg sklepov potrebni tudi celotni referati, ker se iz njih šele razvidi utemeljitev stališč: zato polaga poverjeništvu enako važnost na referate kakor na sklepe. Tajniki naj skušajo poleg sklepov podati tudi ekscerpt debate, ker je v debati čisto marsikatero dobro jedro. »Učit. Tov.« bo otvoril posebno rubriko za sklepe in debato o programu UJU. Opozarjamo, da ima sedaj vsakdo priliko se oglašati k besedi in uveljaviti svoje nazore. Debata

Podeželske nadaljevalne šole se ustanavljajo poleg osnovne šole v krajih s pod 5000 prebivalci, za dečke in deklice, ki ne prestopijo po dovršitvi osnovne šole v srednje šole.

Pri nadaljevalnih šolah na kmetih razlikujemo dve stopnji: Prva stopnja šteje tri razrede, v katerih traja pouk po šest mesecev — od začetka oktobra do konca marca — po dva dneva v tednu. — Poučuje se v istih prostorih, v katerih se nahaja osnovna šola in z istim učiteljstvom, ki poučuje na osnovni šoli. Zato pa se v dnevih, ko je nadaljevalna šola, ne poučuje na osnovni šoli. Na ta način se ne bi odjemala roditeljem otroška pomoč pri domačih delih radi šolanja otrok, niti bi ne bila mladina prikrajšana pri potrebni nadaljni izobrazbi radi pomaganja staršem pri domačem delu, temveč se zadovoljita obe potrebi ter se prihranijo izdatki za zidanje posebnih poslopij in plačo posebnega učiteljstva za izpeljavo nadaljevalne izobrazbe kmečke mladine.

Drugo stopnjo nadaljevalnih šol tvorijo meščanske (državljske) šole* za kmečke mladence in gospodinske šole za kmečke dekleta, ki dokončajo nižjo stopnjo kmečke nadaljevalne šole. Pouk v njih traja 10 mesecev neprestano od začetka septembra do konca junija. Urejene so internatsko na zadružni podlagi. Ustanavljajo se po okrajih. V vsakem okraju mora biti po ena gospodarska in po ena gospodinska šola, po potrebi pa tudi več. Ustanavljajo in vzdržujejo se iz splošnih državnih sredstev, potrebno zemljišče jim preskrbe okraj. — Pouk v njih oskrbujejo stalni in honorarni učitelji in učiteljice in sicer iz predmetov splošne izobrazbe učiteljstvo osnovne šole v kraju, iz strokovnih predmetov pa strokovni učitelji. Za honorarne učitelje morajo biti postavljeni v teh šolah tudi zdravniki, ekonomski, inženirji, knjigovodje, geodeti in druge osebe s strokovno izobrazbo. — Za učence in učenke teh šol plačajo odškodnino za šolanje bogatejši starši v naravi, siromašnejši dobe pa hrano brezplačno. Vsaka izmed teh šol ima tudi lastno ekonomico.

Ko se izvede ta sistem narodnih šol za nadaljno izobrazbo vse narodne mladine obeh spolov, ki ne pride v srednje šole, tedaj ne bodo več potrebne vse one šole raznih tipov, ki jih sedaj ustanavljajo različna ministrstva, kakor npr.: nižje kmetijske šole, ker se hoče vse to doseči s poprej imenovanimi šolami, ako ne v večji, pa vsaj v isti izmeri z nadaljevalnimi šolami za izobrazbo mestne in kmečke mladine, urejenimi po gori navedenem sistemu. Pri tem bi se prihranili veliki izdatki, ki se izdajajo sedaj za izdrževanje vseh teh šol, katere sedaj ustanavljajo posredna ministrstva, kakor tudi za inspekcije in dr. izdatke teh šol v posrednih ministrstvih; izdatki niso ravno tako majhni in neznatni, kakor se domneva.

Na ta način bi se izpeljala tudi potrebna enotnost šol za izobrazbo narodne mladine; izvedlo bi se potrebno sistemiziranje vseh šol, ki služijo za izobrazbo mladine radi boljšega, udobnejšega in zadovoljnejšega življenja naroda; šol za širjenje in dviganje duševne in materialne kulture v narodu.

Pravilnost vsega navedenega je še jasnejše utemeljena v oddelku, ki sledi, in ki govori o pouku v narodnih šolah; iz istega je razvidno, da ni izključeno tudi sodelovanje drugih ministrstev pri uredbi, razvoju in napredku narodnih šol za nadaljno izobrazbo narodne mladine.

Šole za nenormalne otroke, slepe, gluhohe in imbecilne spadajo ravnotako v sistem narodnih šol, njihovo učiteljstvo pa med učiteljstvo narodnih šol. Uredba in pouk v njih se predpiše s posebnimi predpisi o zakonu za narodne šole.

Mladina, ki zapusti srednjo šolo ali pa je tam odpuščena, mora nadaljevati učenje v nadaljevalni šoli. Dokler deček ali deklica ne dokonča nadaljevalne šole v mestu ali na deželi, se ne sme sprejeti k rokodelstvu in ne v trgovino oziroma v kakšnokoli službo.

* Morda bi bilo bolje v slovenščini: gospodarske šole. Op. prevajalca.

(Dalje prih.).

se neodložno doneše zakon o državnim činovnicima i službenicima gradanskog reda i da se po njemu izvrši brižljiva revizija svega osoblja, zaposlenog u državnoj službi, i da bi svako kolebanje i odugovlačenje stvorilo određeni utisak da Vlada i Skupština ne misle činovnicima i službenicima ni na koji način da pomognu. U isto vreme doneta je odluka da Centralna Uprava Saveza Činovnika, u kojoj su predstavnici svih činovničkih organizacija ove svoje zahteve dostavi lično i Nj. V. Kralju moleći da u ovakim nesređenim prilikama Kruna uzme inicijativu za stvaranje atkgov stanja u kome bi se zahtevi činovništva mogli najbrže realizovati zakonodavnim putem. — »N. P.«

— **Proč s austrijanstvom!** Poznato je celom svetu da smo mi ovde do 1918. g. bili uzgajani u austrijskom duhu i za Austriju, u kojoj je gospodovao nemački duh. Nemački jezik bio je za sve nas bitan, kao i svaki drugi u jednom potpuno ne izbac iz osnovnih naših škola i zašto se u tom pogledu osvrćemo na neutemeljene želje nekih nesnih dačkih roditelja, kojima je i sada nemština mnogo milija od bratskog srbohrvatskog narečja? Zašto se učenje tog jezika ne ograniči tek na srednje i više škole i zašto se ta austrijanstina tolerira? Čemu da jugoslovenske mase uče taj jezik u osnovnoj školi i da ga tako reči usisavaju s materinim mlekom?! Zar se još gde na svetu uči u državnoj osnovnoj školi jezik druge države i drugog naroda?! Izgovor, da deca iz osnovne škole prelaze u trgovačke i obrtne škole, gde se traži neko predznanje iz tog jezika neozbiljan je i prazan. Neka te škole primaju dake bez obzira na nemački jezik, neka jednom prime do znanja da smo u Jugoslaviji i neka se u tom pogledu reformišu! A ako pojedini roditelji baš hoće da njihova deca pored slovenskog i srbohrvatskog narečja uče još i nemački neka ih izvoe u privatnim prostorijama privatno poučavati! Nije nam poznato, u kojem se opsegu taj jezik uči u pojedinim slov. osn. školama tek znamo, da se on poučava 2 do 3 sata sedmično u školi u kojoj potpisani predaje srbohrvaštinu. Upozoravamo kolege, kojih se to tiče, da se u buduću ne osvrću na želje roditelja u tom pogledu, već, ako treba neka daju iz tog predmeta privatne satove van školske zgrade. Takav nastup sa strane učiteljstva imaće ujedno uzgojnu vrednost za sve one naše građane koji misle da smo još i ada austrijska provincija. A za slučaj da ima među nama još ko stoji pod sugestijom nedavne naše mračne prošlosti dovikujemo mu: Ustani, brate! Ne spavaj! Sunce je već odskočilo visoko! Gore glavu, gore srce! Jedan smo narod od Soče do Vardara i jedna nam je država! Naš je jezik naša svetinja a narodna škola niezin hram! U tom hramu treba da se čuju zvukovi samo jednog narodnog jezika! * P. S.

— **Za sejo glavnega odbora UJU.** ki se vrši dne 6. maja 1923. v Beogradu je glasom Nar. Pr. dovolil ministar prosvete članom glav. odbora, ki se udeležuje seje, za to potrebni dopust.

— **Pred 50letnico mariborskega okr. učiteljskega društva!** Glasom skleno gornjega društva v zborovanju 19. t. m. obhaja isto že meseca junija t. l. slovesno obletnico svojega 50letnega obstanka. Treba je, da z ozirom na le kratko odmerjeni čas pričenmo brž s potrebnimi pripravami na to izredno slovesnost. Zato vse tovarišice - pevke in tovariše - pevke nujno prosim in vabim, 1. da se iz I. Mohorjeve pesmarice nauče pesmi št. 52., 56., 58., 64., 65. in iz II. Mohorjeve pesmarice pesmi št. 34., 47., 53., 57., 73. ter 2. da pridejo zanesljivo prvi četrtlet v maju t. j. dne 3. maja k prvi pevski vaji ob 10. uri predpoldne v malo dvorano »Narodnega doma« v Mariboru. Tovariše šolske voditelje prosim, da posebej povabijo vse na šoli službujoče tovarišice in tovariše k tej udeležbi ter mi predčasno na »Šolsko vodstvo Šmarjeta ob Pesnici« poročajo imena in glasove udeležencev. Tovarišice in tovariši, ki so prejeli leta 1920. od mene razne note, naj iste prinese seboj k vaji ali mi jih vrnejo drugim potom. Torej,

brez pomišljanja — brez cincanja kot prejšnja leta — vsi k vaji! — Za pravični odbor — pevovodja.

— **Belokranjsko učiteljsko društvo** je vsled sklepa z 14. aprila 1923. 1. Vložilo prošnjo na prosvetno ministrstvo da: a) izposluje pri železniškem ministrstvu znizano vožnjo za udeležence društvenih zborovanj; b) izposluje pri finančnem ministrstvu ukinjenje taks za šolske prireditve v izvenšolskih prostorih. 2. Pridružil se je resolucijam, sprejetim na zborovanju državnih uslužbenecv 11. marca 1923. izreklo Osrednji Zvezi javnih nameščenecv zaupanje in jo pozvalo, da prične z izvedbo groženj, kajti naša beda je na vrhuncu. **Tovariška društva storite tudi ve tako!** (Enake vloge je napravilo že Pov. UJU v Ljubljani. — Op. ured.).

— **Prekmurje:** Vkljub slabemu vremenu smo se napotili dne 16. aprila t. l. na šolarsko prireditev enorazrednice v Pečarovic. Zbralo se je lepo število obiskovalcev zlasti staršev. Jako nas je presenetilo krasno ubrano petje in ognjvite deklamacije. Očarani smo bili, ko so proizvajali malčki izrico »Darežljivi otroci«. Vsi smo bili ginjeni matere so na glas zaplakale, tudi na trdih od dela in skrbi razoranih lic očetov so lesketale solze. Kai takega nismo pričakovali, posebno v Pečarovic. Ne. Naivečja zahvala za krasen užitek g. š. v. Drago Berdonu, učitelji domačin, ki je v neutrudljivem delom pokazal krasen uspeh. Domačini in prišleki posnemajte! **Pr šlek.**

— **Nova železniška proga v Prekmurju in šolske potrebe.** Z velikim navdušenjem se je začelo delovanje pri novi železniški progi iz Murske Sobote v Ljutomer. Sliši se, da bo v Prekmurju do Murske Sobote samo ena postaja, in sicer pri Lipovcih. Iz južnih vasi Prekmurja, kakor iz Dokležovja, Izakovcev, Melincev, Gornje, Srednje in Dolnje Bistrice naj hodijo ljudje v Lipovce ali na onostran Mure na postajo? — Dobro bi bilo če bi bile postaje tudi južne vasi Prekmurja. Tudi za šolstvo je to velikega pomena. Prekmurški gimnazijci in učenci meščanske šole hodijo v Mursko Soboto iz južnih vasi Prekmurja peš ali s kolesom. Ali je to zdravo, da morajo mladi neodrasli otroci hoditi dvakrat na dan peš in s kolesom 7—8 km daleč? Ne! To ni zdravo, ker bodo gotovo v poznejših letih čutili posledice. Nikakor ne bi bilo umestno, če bi morali šolarji hoditi peš ali s kolesom za vlakom, ki bi vozil preko že omenjenih vasi. Prosimo torej merodajno oblast, naj se ozira na to prošnjo in naj ukrene, da se napravi postaja tudi ob Muri. Če pa to ni mogoče, naj se vlak ustavi v tem okolišju vsaj za 2—3 minute.

— **Iz Murske Sobote** nam poročajo, da v Dobrovniku šolski pouk trpi škodo zaradi tega, ker finančna straža noče izprazniti občinske hiše, katera je določena za učno sobo. Šolsko vodstvo in občinski urad v Dobrovniku je prejel odlok okrajnega glavarstva iz Murske Sobote, da naj odpove stanovanje finančni straži, ki naj stanovanje izprazni za šolo. Občina je odpovedala stanovanje finančni straži, a kljub temu ga ista noče izprazniti. Zaradi tega zelo trpi šolski pouk, ker se v eni učni sobi poučuje 118—120 otrok. Ali je to pravično, da se v eni učni sobi poučuje 118—120 otrok in ker v stanovanju, katero je določeno za šolo stanujeta dva financarja? Ne! To ni pravično! Mislimo, da je važno, da se v eni učni sobi poučuje 118—120 otrok in ker v stanovanju, katero je določeno za šolo stanujeta 2 financarja v za šolo določenem stanovanju! Prosimo torej merodajno oblast, da takoj ukaže stanovanje izprazniti za šolo!

— **Obmejna šola pri Mariji Snežni.** Tukajšnji malčki so darovali za neodrešene bratce in sestre »pirhov« v znesku 150 Din. Lep znak, da se obmejna deca vrača v roke jugoslovenske majke.

— **Šolska mladina v Ponikvi ob južni železnici** je nabrala za »pirhe« neodrešenim bratcem in sestricam 178 Din 10 par.

— **Tovariši tovarišice.** Pred 10 leti smo si segli v roko in voščili drug drugega srečno pot v življenju. Zajedno smo naredili obljubo: Čez 10 let na svidenje! Minula je doba, izpolnimo obljubo. Sleheri naj blagovoli navesti kraj sestanka na naslov: Václav Držaj, telovadni učitelj Krani. — P. S. Upoštevali se bodo le resni in primerni predlogi.

— **Petrovče.** Učenci tukajšnje petrazredne osnovne šole so nabrali na »Pirhih« za neodrešene bratce in sestre 250 D. za revne ruske visokošolce v Ljubljani 50 Din in za gradnjo doma »Materinskemu udruženju« v Beogradu 44.55 Din.

— **Liubljanske člane(ice) Slov. Šolske Matice** prosim, da pridejo čim prej po knjige za leto 1922.; dobiti jih je vsako dopoldne v šoli na Ledini. Knjig še niso prejeli: Učiteljstvo šole na Barju, I. dekliške meščanske šole, I. dekliške osnovne šole, manjšinske šole, V. deške osn. šole, Lichtenthurnov zavod, državno vzgajališče, Sezun Andro, Franke Lena, stud. phil. Leskovic Viktor in Pretnar Miroslov.

Poverjenik.

— **Težko je obolel tovariš Ivan Kvac.** nadučitelj v Šmartnu pri Celju. Prepeljan je bil v celjsko bolnico, ker so ga operirali na slepiču. Vsled zastarelega gnojenja se je pridružil vnetje trebušne mre.

Književnost in umetnost.

— **k »Zvonček«.** štev. IV., za april, je izšla in prinaša sledečo vsebino: 1. Anica: Zoran in žarki. Pesem. 2. Ivo Trošt: Ratko Lipovec. Prirovedka izpod Krima. 3. Jezero pri Preserju. Podoba. 4. Utva: Gorská pravljica. Pesem. 5. »Snežulčica« v Mariboru. Podoba. 6. Marica Bartolova: Velika noč. Povest. 7. Jakob Dimnik: Dr. Ivan Tavčar. Življenjepis s 3 podobami. 8. Dr. Ivan Lah: Matija Gubec. Zgodovinski spis. 9. Pouk in zabava. 10. Kotiček gospoda Doropoljskega.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

— **po Reklama za šolske prireditve.** Opozoril bi kako objavljamo šolsko prireditev. V nedeljo zjutraj — že pred rano mašo — stojite pred šolskim poslopjem na stojalih dve šolski tabli, na eni lepo in hipermodernih secesionističnih črk, tistih ljudstvo ne bere! Na drugi pa prikupljivo ilustracijo izvršeno z barvo in kredu. — Še nekaj h koncu! »Ne znam«, reče tisti, ki se rad izmuzne in pripusti delo drugim.

— **po Otroško igro v prid »Kolu jugoslovanskih sester«** je priredila ljudskošolska mladina v Novem mestu v soboto zvečer 7. t. m. v Narodnem domu. Dnevni red je bil nastopen: »Med škrtati in med vilami«, v 5 dejanjih z živo sliko. Petje in ples s spremljevanjem na glasoviru. Osebe: Kralj Svetoslav, Vitoslava, njegova žena, Milivoj, njiju sin, kralj Rastislav, Leposlava, njegova žena, Bogomila, njiju hči, Zvezdana, kraljica vil, Biserin, kralj škrtatov, Pisanin, njegov sluga, Gozdne, vodne, gorske vile, mali in večji škrtati, vojaki, deklice, strežniki. I. in III. dejanje se vrši pred duplino škrtatov, II. v gozdu svete gore, IV. pred gradom škrtatov. V. v kraljevski dvorani za časa starih Slovanov. — Nalšč sem navedel ves program, da se razvidi slovanski značaj te igre, ki je nekako melodram. Priredil jo je prof. Modrijan, ki je bil duša cele prireditve. Od meseca februarja je osebo vadil mlade diletante s pomočjo domačega učitelja telovadbe, ki je otroke učil plesne produkcije in mimike, da si misli, da ima pristne baletke pred seboj. Vsa prireditve je bila v rokah ljudskošolskih otrok samih in človek se ne more dovolj načuditi, kaj vse se da doseči že v ljudski šoli pod vodstvom spretnega, domoljubnega učitelja. Celu spremljevanje in igranje na klavirju je oskrbela ljudskošolska učenka sama. — V podrobno ocenjevanje Modrijanove igre se ne morem spuščati, ker nisem imel rokopisa na razpolago. Konstatujem le, da je igra pisana v gladkih verzih. In vso to dolgo, nad 2 uri trajajočo igro so otroci gladko izvrševali, tako da je bil sufler skoro nepotreben. Nikjer ni bilo čuti tako zvanega »pojočega tonas«, ki se rad vtihotapi v vezane in rimamo besede. Nekaj drugih, malih nedostatkov je pač bilo, a to se je izgubilo v celoti. Pri neki pesmi petje in klavir ni sta bila v skladu, a mlada pianistka je to takoj čutila ter je prav naredila, da je tedaj z igranjem prenehala. Sicer so vsi izvajalci hvale vredni, posebno srčan par sta bila kraljčina in deklica, preoblečena v kraljeviču. Oba sta igrala prav dobro. Ves aranžma je bil sijajen, kostumi prav lepi in bogati. Dvorana je bila polna občinstva, ki je frenetično ploskalo. Ob sklepu je ob živi sliki prišel tudi prof. Modrijan na oder in neki škrtat se mu je pri odhodu ob bučnem smehu in ploskanju obesil na hrbet. — Tako deluje novomeško učiteljstvo uspešno v šoli in zunaj šole. Svoje delovanje ne obeša na veliki zvon in pohvale v svoji skromnosti ne išče. Saj je priredilo že več veselice, o katerih časniki niti poročali niso. — Igra se je ponovila v nedeljo 8. t. m. popoldne ob znižanih cenah. Tudi materialni uspeh je prav dovoljen. Svetoval bi še, da se otroške veselice prirejajo le o popoldanskih urah, ne zvečer. — **Janko Leban.**

— **po Sv. Bolften pri Središču.** Šolska mladina naše šole je priredila na velikonočni ponedeljek v letošnjem šolskem letu svojo šolsko prireditev. Nimam namena pisati hvale ne učencem in osobito pa ne učiteljstvu. Nočemo samo hvale — v zadoščenje nam je zadovoljnost in ljubezen večine ljudstva med katerim delujemo, katerega srca nočemo blažiti s takimi prireditvami. Delamo

tiho — a mislimo, da so naši uspehi lepši, kakor onih, ki jih vesijo vedno na veliki zvon; češ glejte nas! Naše tiho delo je zabeleženo v konferenčnih zapisnikih in tam vidi to delo šolska oblast; če jo to sploh zanima. **Sem odločen sovražnik vseh poročil o šolskih prireditvah v našem strokovnem listu — kajti bodimo odkriti — to hvalo si pojemo sami.** Ne delamo pa vendar radi javne hvale, kajti vzgoja mladine in nadaljna izobrazba ljudstva je vendar cilj našega dela. Sadovi tega dela se ne vidijo takoj; a videli se bodo popolnoma. Odobravam popolnoma mnenje našega urednika, da se beležijo programi šolskih prireditev drugim v izbiro in pomoč. Naša mladina je nastopila s sledečimi točkami: 1. Kosova gostija — enoglasna pesem pel II. razr. 2. Dudeljčajki — dvoglasna pesem pel II. razr. 3. Dva modrijana — dvogovor. 4. Pesma brači — tri. glasna pesem pel IV. razr. 5. Rado ide Srbini u vojnike — dvogl. pesem pel IV. razr. 6. Slovenac, Srbini i Hrvat — trigl. pesem pel IV. razr. 7. Majniška — dvogl. pesem pel IV. razr. 8. Vela Velebita — triglasna pesem pel IV. razr. 9. Slepec — dvoglasna pesem pel IV. razr. 10. Molitev za slov. rod — dvoglasna pesem pel IV. razr. 11. Matjaževi hajduki — Igrokaz s petjem in godbo. Igrokaz je namenjen sicer za narodne praznike, a priredil sem ga nalšč sedaj v teh razburjenih časih — seveda s spremenjenim prologom. In če povem, da so se možje pri tej igri jokali, je to dokaz, da ljubi našo ljudstvo narod svoj in se tudi zaveda, da še čaka neodrešena domovina rešitve izpod tujčevega jarma. **Ljudevit Musek.**

— **po Izpod Krima.** (Šolski oder.) Šolska mladina v Tomišlju je priredila na belo nedeljo popoldne v sobi IV. razreda gledališko predstavo »Lažnjiva Milena«. Udeležba je bila navzlic slabemu vremenu prav dobra. Šolski voditelj I. Trost je začetkom omenil namen prireditve, opozoril navzoče očete in mamice, da je naša zemlja lepa zato jo moramo ljubiti. A ljubimo jo le tedaj, ako se zavedamo, da je lepa za nas najlepša. Pa tudi ljudje morajo biti na naši zemlji — prvi junaci vzor — možje, vzor-matere, ako se teh vzorov navzemo v mladosti v šoli. Zato naj se danes prepričajo, da šola neudi otrokom še vse kaj lepšega nego abc ki pa, seveda, tudi mora biti. Le s takimi možmi, s takimi materami bo naša domovina res srečna in s ponosom bo vsak odgovarjal: »Jugoslovani sem. Kdo še.« Z lepim petjem se je trudil tov. A. Adamič in z nekaterimi smešnimi prizori. Tov. Anica Gradišarjeva je lepo opilila igralko in igralce v dvodejanki »Lažnjiva Milena«, ki so jo igrali v splošno občudovanje. Tukajšnji stavbni in pohaštevni mizarski podjetnik g. I. Svete, sam bivši učenec tomišelske šole je radevolje posodil les za šolski oder in brezplačno sam vodil ter pomagal pri postavitvi. Lepa mu hvala! Materialni efekt ni manjši od moralnega. Za stalni šolski oder se je nabralo prostovoljnih darov 208 Din. Vsa predstava s petjem in igro se mora na splošno željo ponoviti v nedeljo 15. t. m. Ljudje že poprašujejo, kaj priredimo prihodnjič. Tudi podkrimska stran je oživela.

— **po Osnovna šola v Trziču** je priredila v nedeljo, dne 4. in 11. marca igro »Škratje« in par prizorov deklamacijskih in pevskih. Igro je prav vestno naučila g. Lehrmannova ki ima v izbiri učencev igralcev zelo spretno roko. Seveda so lahko učenci kar najbolj nadarjeni, vendar je delo s priučenjem take skupinske igre tako naporno, da ga človek zmore le enkrat tekom šolskega leta. Vsem malim igralcem so sijala očka navdušenja za lepo stvar, gdč. Lehrmannova pa je z uspehom lahko zadovoljna. Druge prizore je naučila gdč. Šavnikova. Zelo so ugajale male perličice nič mani uprizorjena basen »Volk in koza s kozicami«. Tudi ta gdč. zasluži polno priznanje. Obisk je bil dober, gnoten uspeh zadovoljiv. Vendar moram tu povdariti znova, da naši šolski odri ne smejo biti usmerjeni samo in izključno na denarne učinke, temveč da je njih prvi in glavni namen vzgojiti samostojne ljudi ki bodo radi in znali prijeti, ko dorasto moža, tudi za podrobno narodno delo. S tega stališča je dosegla prireditve svoji obojni namen. — **c.**

— **po Cirkovce.** S sodelovanjem malih in odrastlih domačinov smo uprizorili pred kratkim na novem, praktično in obenem okusno izdelanem šol. odr. mladinsko igro v 5 dejanjih. Gmotni, še bolni pa — in to je naivnejše — moralni uspeh nas je v obilni meri odškodoval za vse trdnopolne ure dneve tedne in mesece, ko je učiteljstvo — možko kakor žensko — žagalo, oblalo, vrtilo, zabijalo, pleskalo, slikalo itd. Marsikatera potna kapljica je potekla preko lic, a najbolj neprivlačno so bili trenutki, ko so nam hoteli zastati čopiči pred ugankami slikarske spretnosti. A kaj nas je vendar dovajalo do cilja? — trga volja. Lastna volja

in naš ponos; lastni žulji. Mimogrede povedano: nekoliko participira tudi lastni žep. Kaj pa z igro? Ima tudi zase nekaj posebnega, ker so bili od učiteljstva nalšč za to priliko izdelani. In prva igrlica je že pogledala na beli svet razigrala deca, omilila se občinstvu. Kmalu dojdete na vrsto tudi ostali posestrimi. Torej vse z lastnega ognjišča oder, igralci igra. Vse gre, ako je dovolj trdne volje. Kje? Kdo kateri? — To je postranska stvar. Imamo le toplo željo, da bi šolski odri z uspehom sejali seme spravljivosti, sloge, ljubezni!

Delo za šoli odraslo mladino.

— **poš. Gledališki večer na meščanski šoli v Trziču.** 3. in 4. marca je priredila mladina meščanske šole pod vodstvom svojega učiteljstva dva gledališka večera. Vprizorili so Ribičičevo igro: »Vražje«. Vloge so bile prav dobro razdeljene in težko je izreči, kdo je najbolje rešil svoj nalog. Morda je bil to židek Samuel, morda občinski revček Matija, morda tudi mlada gospodinja ali kdo drugi. Vsi so zelo ugajali in želj polno pohvalo. Le naprej mladi igralci, le naprej za prosveto med narod! Ob izstopu iz šole pa nikar ne pozabite, kje ste dobili prva navodila za prosvetno delo: vračajte se v šolo kot domov, kjer je tako prijetno in toplo. Med igro so zapele učenke III. razreda 5 enoglasnih pesmic s spremljevanjem klavirja na veselo in otožno besedilo od Emila Adamiča. Na vzporedju je bila točka: Štirje letni časi. Pesmi so natisnjene v raznih letnikih »Novih Akardov«. »Burja« na v najnovejši izdaji Adamičevih mladinskih pesmi. Reči moramo da so silno ugajale, da je občinstvo ki je dobro napolnilo dvorano, zadivileno gledalo in poslušalo mlade igralce in pevce. Obkrat je iz prijaznosti sodeloval tudi Ženičev kvartet iz Ljubljane. Zapel je dovršeno in s silainim umevanjem več umetnih pesmi, bil burno aklamiran in moral dodati še in še. Najbolj je ugajala Korunova »Potrkali« kjer je baritonist pokazal vso lenoto svojega glasu. Kvartet Ženičev toplo priporočam vsem šolam ki se zanimajo za to stran našega dela med narodom. — **c.**

Ferijalni Savez učiteljstva.

— **f. Podružnica F. S. za črnomaljski okraj.** Tovariši, kateri ste se že in kateri se še mislite prijaviti za Ferijalni Savez, pošljite natančen naslov in 14 Din članarine. Storitve takoj — ker se članarina vsak mesec zviša.

Naša gospodarska organizacija.

ZA TVORNICU UČIL V LJUBLJANI.

Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani sporoča vsem svojim prijateljem-sodelavcem, ki ji pošiljajo razne ustreljene živali v gačenje, da naj pošljejo vsako žival takoj po ustrelitvi, oziroma zastrupitvi na tvornico sedaj v Učiteljsko tiskarno ker drugače se ne dajo gačiti — pa tudi perje jim odpade. Prejeli smo že več takih eksemplarov ki niso bili za rabo. Dalje moramo javiti, da ne dela tvornica preparatov za zasebnike kakor obrtniki-preparatorji, ampak izključno le zase — za svoj obrat. Zato odsvetujemo nadalje pošiljati živali v gačenje proti vrnitvi. Tvornica sprejema tudi moker preparate v špiritu, skelete, minerale in vse v to stroko spadajoče predmete. Dosedaj so se na tem polju posebno odlikovali tov. Šumer Hinko, naduč. v Šmarju pri Jelšah, Franjo Jakopc, učit. v Št. Rupertu v Slov. Gor. Hribnik Fran, ravnatelj mešč. šole v Šoštanju, Pulko V., naduč. v Gorici pri Mozirju, Vinko Berce naduč. v Št. Janžu na Dolenskem, Mayer Jul., šol. voditelj v Zg. Tuhinju in Tone Zdošek, uč. v Štorah. Vsem prav iskrena hvala z željo, da bi našli mnogo posnemalcev. Poština in eventuelni stroški se povrnejo. Naznanite vsoto po dopisnici. — »Tuš«.

— **g. Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani** je imela 7. aprila t. l. svoj 3. redni občni zbor. Iz podanih poročil posnamemo, da je storil upravni svet vse mogoče korake in zastavil vse svoje sile v dosego čim hitrejši izvršitve svoje lastne zgradbe. To se mu je v celi meri tudi posrečilo, ne oziraje se pri tem napornem delu na finančne težkoče, ki so osobito pri današnjih razmerah velika ovira vsakega podjetja. Z neupogljivo silo in vztrajnostjo se zapričeto delo nadaljuje in tako stoji danes pred nami mogočna stavba, ki je in bo ponos celokupnemu slovenskemu učiteljstvu. Le v delu in v gospodarski osamosvojitvi je naš spas. Zato

zremo z mirnimi pogledi v bodočnost, ker smo si s tem postavili trden temelj nadaljnjemu delu in razvoju naše gospodarske organizacije, ki bo v korist učiteljstvu, šoli in domovini. Za tvornico vlada veliko zanimanje ne le pri naših ožjih tovariših ampak tudi po širni naši Jugoslaviji — pri bratih Hrvatih in Srbih — in tudi pri naših bratih v zasedenem ozemlju. — Občni zbor se je vršil mirno in dostojno v duhu solidarnosti učiteljstva vseh kategorij, zavedajoč se pri tem velikega gospodarskega pomena, ki ga bo imela naša nova osnovna tvornica. Vse točke dnevnega reda so bile z odobrenjem in zadovoljstvom vzete na znanje. To je zopet dokaz, da je vodstvo zadruge v dobrih rokah v rokah tovarišev, ki bodo tudi v bodoče nesebično in z vso intenzivnostjo delovali v procvit in prospeh zadruge. Pri volitvah v upravni svet so bili izvoljeni: dr. Beuk Stanko, Gangel Engelbert, Jelenc Luka, Juvanec Ferdo, Novak Alojzij in Reiser Josip. V nadzorstvo pa tov. Bernot Ivan, Blagajne Ivan, Gnuš Anton, Tejkal Ivo in Zupančičeva Vita. S tem je bil dnevni red izčrpan, nakaar predsednik zaključil tako lepo uspeli občni zbor.

—g Članarina in darila za učiteljski konvikt. Tov. Roža Bizjakova učiteljica v Kapli nad Breznom ob Dravi, 100 Din darila in 10 Din članarine: za 10 Din je na prodala bločnih listkov. Vsa čast zavedni kolegiji. Hvala lepa!

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjenjstva UJU v Ljubljani.

+ pov IV. Seja ožjega sosveta UJU poveri. Ljubljana dne 14. aprila 1923. Ob navzočnosti vseh članov otvori poverjenik tov. Jelenc sejo in govori pred prehodom na dnevni red posmrtnico pokojnemu dr. Ivanu Tavčariju, povdarjajoč njegove zasluge za slovenski narod vobče, posebej tudi za slov. šolstvo kot nekdanji mnogoletni predsednik mestnega šolskega sveta. Pokojnika je v priznanje njegovih zaslug za slov. šolstvo in učiteljstvo izvolila naša organizacija, bivša Zaveza Jugosl. učiteljstva častnim članom na skupščini dne 10. septembra 1899 v Gorici. Večen spomin velikemu pokojniku! — Sožalnica se zabeleži v zapisnik.

I. Gmotni položaj učiteljstva je kot vseh drugih javnih nameščenec nevdzdržen. Tov. poverjenik poroča o došlih resolucijah okrajnih društev: ljubljanskega, radovljanskega, celjskega itd. itd., ki vsa povdarjajo nevdzdržni položaj in skrajno bedo učiteljstva, ki je dosegla vrhunec vsega gorja in zahteva takojšnje nujne pomoči. — Tov. Ivan Dimnik stavi tozadavne predloge, ki jih objavljamo v današnji številki »U. T.« na drugem mestu. — O predmetu se razvije obširna debata in se sklene poslati staviene predloge centrali UJU v Beogradu. Članom glav. odbora nadalje raznim upravnim oblastim, listom, poslancem itd.

II. Zahtevki po odškodnini za naravno stanovanje hočejo imeti glasom dopisa novomeškega učit. društva nekateri krajni šolski sveti, ki so zaznali za stanovanjsko dražinsko doklado. — Ta zahteva nikakor ni upravičena, kajti te doklade, ki jih je prejel sedaj učiteljstvo, niso nikake stanarine, temveč samo stanovanjske dražinske doklade. Kjerkoli se pojavijo taki nezakoniti zahtevki, naj se prizadeje obrnejo uradnim putem na višji šolski svet.

III. Spis »Cilji in pota za vzgojo najširših plasti naroda«, ki ga je ponudil naši organizaciji abs. fil. I. Žgeč, se sklene natisniti kot 2. zvezek stanovsko-strokovne knjižnice.

IV. Okrožnice in odloki viš. šol. sveta naj se dostavljajo tudi naši organizaciji (predlog tov. Iv. Dimnika). — Poverjenik izraža svoje pomisleke, ker je za svojo osebo prepričan, da se tej zahtevi od strani predsedstva viš. šol. sveta ne bo ustreglo.

V. Likvidacija pokrajinske uprave in višji šolski svet. — Po poročilih iz Beograda se osnutek po likvidaciji pokrajinske uprave tako za Slovenijo kot za ostale pokrajine posebna prosvetna delegacija, ki ji bo stal na čelu prosvetni delegat, podrejen naravnost ministru prosvete. — O predmetu se razvije živahna in obširna debata. Sledi soglasni sklep: UJU poveri. Ljubljana se izjavlja za ukinjenje oddelka prosvete, ki postane po likvidaciji pokrajinske uprave nepotreben. Institucija višjega šolskega sveta mora ostati, ker je v zakonu utemeljena

in ker naredba o sestavi višjega šolskega sveta iz l. 1920. zakonito določa obstoj te korporacije do novega šolskega zakona. Zato bi bila odprava višjega šolskega sveta protizakonita in bi zadela od strani učiteljstva na najhujši odpor.

VI. Učiteljski Tiskarni. ki je, votirala iz svojega čistega dobička naši organizaciji 10.000 Din, se izreka zahvala.

VII. Letošnja pokrajinska skupščina. — Na izraženo željo z raznih strani našega članstva, da se upošteva za letošnje pokrajinsko skupščino naša severna meja, je izšel poziv na vsa okrajna društva, naj se izjavijo, ali se strinjajo, da se vrši pokrajinska skupščina v l. polovici julija v Ptuj. Po dosedaj došlih izjavah se strinjajo vsa društva s tem predlogom. Zato sklene ožji sosvet: Pokrajinska skupščina UJU poveri. Ljubljana se vrši v l. polovici julija v Ptuj. V »Uč. Tov.« izide tozadavni oklic, s katerim se okrajna društva pozovejo, naj nominirajo delegate (in sicer po novem poslovniku na vsakih 50 članov po 1 delegata in 1 namestnika) in naj imenujejo referate in referente za skupščino. Točen datum in dnevni red se objavi pozneje. Stavit in sprejel se je predlog, naj se obravnava na skupščini o programu UJU in naj se zato poišče primerne referente.

VIII. Seja glavnega odbora UJU v Beogradu se vrši dne 6. maja 1923. Ena glavnih točk na seji je določitev kraja in dnevnega reda glavni (državni) skupščini UJU. — Posamezni člani ožjega sosveta se izjavljajo proti temu, da bi se glavna skupščina vršila že letos v Ljubljani to pa iz tehničnih in utemeljenih razlogov, ker bi se članstvu UJU v l. 1924. že lahko pokazale naše gospodarske institucije, kakor n. pr. Tvornico učil, ki bo šele prihodnje leto v obratu. Naši člani v glavnem odboru UJU naj v tem smislu poročajo na seji v Beogradu.

IX. Ferijalni Savez prosi za brezplačno prejemanje »Uč. Tov.« ozir, za polovično ceno. List se prepusti brezplačno ako se prejema osebno v upravi.

X. Tov. Močnik poroča o odseku za obmejno šolstvo, glede podpore učiteljstvu ki službuje v obmejnih krajih, glede knjig za šol. knjižnice: šolskega uradnega lista in glede zemljišč, ki naj se oskrbijo v kmetijstvu strokovno naobraženemu učiteljstvu. — Zemljevidi, ki so bili že davno naročeni pri pokrajinski upravi proti gotovemu plačilu še vedno niso dospeli. Priporoča se ponovna urgencia. — Kraini šolski sveti stavijo premajhne zneske za šol. knjižnice. — Glede disciplinarnih zadev ki se uradno obravnavajo, bi se marsikatera rešila lahko tovariško v domačem društvu. Predlaga in sklene se okrožnica.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+Š SAVINJSKO UČIT. DRUŠTVO ZA VRANSKI OKRAJ ZBORUJE 3. maja t. l. ob 14. uri na Gornjskem po sledečem sporedu: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Sklepanje o event. ustanovitvi podružnice UFS. 4. Volitev poročevalca o stanju šolskih vrtov za vranski okraj. 5. Podavanje tov. Zottlerja »O srbohrvaščini v osnovni šoli. 6. Slučajnosti. — Prosim tov. voditelje, da poberejo članarino v smislu društvenega sklepa z dne 4. marca 1923 (mesečno 10 Din — 1. maja torej 50 Din. K polnoštevilni udeležbi vabi predsednik.

+Š UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KRŠKI OKRAJ ZBORUJE v soboto, dne 5. maja t. l. ob 9. uri dopoldne v Radečah pri Zidanem mostu, z naslednjim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Zgodovina Radeč in okolice. — Razvoj obrti. Predava tov. M. Šterk. 3. Poročevalci o stanju šolskih vrtov. (Ukaz viš. šol. sv. z dne 22. februarja 1923 štev. 1927.) 4. Razgovor o ustanovitvi podružnice »Ferialnega Saveza«. 5. Samostojni predlogi. Z dovoljenjem ravnateljstva papirnice in g. Podvinca, tvorničarja usnja, si bo učiteljstvo po zborovanju ogledalo obrat v obeh tovarnah. Odbor pričakuje, da se tega zadnjega zborovanja v tek. šol. letu udeležijo vsi člani, zlasti oni, ki letos še niso bili na nobenem zborovanju.

+Š UČIT. DRUŠTVO KRANJSKEGA OKRAJA zboruje 9. maja t. l. ob 9. uri v Kranju po sledečem vzporedju: 1. Poročila odbora. 2. Volitve odbora, stal. konf. odb., knjižn. odb. in delegatov. 3. Edv. Vidic predava o »Piquetovem sistemu prehrane«. g. Fr. Rant pa poroča o F. S. 4. Slučajnosti. Glasom odborovega sklepa se začasno izključijo vsi oni, ki do dne zborovanja ne poravnajo članarine za preteklo leto.

+Š UČITELJSKO DRUŠTVO ZA POLITIČNI OKRAJ LJUTOMER zboruje v četrtek, dne 3. maja 1923 pri Sv. Juriju ob Ščavnici z začetkom ob 20. uri po sledečem dnevnem redu: 1. Odobritev zadnjega zapisnika. 2. Rešitev došlih dopisov. 3. O najnovejšem risanju na osnovnih šolah. poroč. tov. Ivo Jurič iz Ptuj. 4. Ustanovitev podružnice Ferialnega Saveza. 5. Razne stanovske in šolske zadeve. — Udeležba je obvezna! Odsotnost se mora opravičiti! — Predsednik.

Po sklepu lista.

— Drugovi i drugarice, koji poučavaju srpski ili hrvatski jezik, pozivlju se dne 5. maja ov. god. u 3 i po sati posle p. na dogovor u zbornicu l. osnovne škole (Lecina). Predmet: Iskustva i uspesi u dosadašnjem poučavanju srpskog ili hrvatskog jezika.

—i I. (VIII.) okrožnica pokrajinskega poverjenika za Slovenijo učiteljskim podružnicam Fer. Saveza. Med učiteljstvom v Sloveniji se je pojavilo živahno gibanje za pristop v Ferialni Savez. S slošnim vstopom učiteljstva v Ferialni Savez je organizacija dosegla enega svojih temeljnih idealov je dospela v fazo, ki obeta Fer. Savezu najboljšo bodočnost. Čast mi je pozdraviti prve učiteljske podružnice F. S. v območju pokrajinskega poverjenjstva F. S. v Ljubljani in upam, da se bo pokret razširil preko ostalih pokrajin naše države, kakor je ideja F. S. spočeta v omladinskih vrstah Slovenije v kratkem osvojila srca omladine cele Jugoslavije. — Razmerje med učiteljskimi P. F. S. in pokrajinskim poverjenjstvom bo točneje določil III. kongres F. S., upam pa, da bodo učiteljske P. F. S. že sedaj stopila v najpristranejšje stike s pokr. poverjenikom v Ljubljani. Slednji bo pripravljen dati informacije kakor tudi deiansko podpirati učiteljske P. F. S. Enako naj se podružnice obračajo na učitelja Šmeta predsednika ljubljanske učit. podružnice, katere odbor tvori do končne ureditve poverjenjstvo učiteljev-ferijalcev za Slovenijo. Na njega naj se vpošlejo predlogi o ureditvi razmerja med učiteljstvom in dijaštvom Ferialnega Saveza. — Vsekakor pa je učiteljstvo z vstopom v F. S. prevzelo dolžnosti, ki jih vežejo, kakor vsakega člana F. S. Njih dolžnost je da prijavijo dobrotnike (dobrotvore) F. S., kakor to predvidevajo pravila. Dolžnost P. F. S. je da do 5./V. iztirjajo in vpošlejo izpolniene »dobrotne prijavitelce«, nadalje, da poskrbe za svratišče (odmoršče) v svojem okraju. Prilagam nekatere izmed dosedanjih okrožnic P. poverjenjstva. V nadi, da bo ta prva okrožnica otvorila pristrčne zveze in tesne stike pošiljam ferijalni pozdrav — Maček, pokrajinski poverjenik za Slovenijo I. drž. Vodnikova gimn. ali (Prešernova ul. št. 9. — dvorišče) Ljubljana.

Vsak zaveden član UJU mora poznati podroben ustroj organizacije, zato segajte po »Stanovsko-strokovni knjižnici« Pov. UJU in čitajte jo!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu I. B. — B. v P.: Vaše metodične notice spadaio v »Popotnik«, ki je nalašč v to svrhu ustanovljen. Obrnite se, prosim tja — v Ptuj.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Varujte otroke!

Če so razdrapani že Vaši živci, obranite pred tem vsaj deco! Otroci naj pijejo le »ŽIKO«!

V košist »Jugoslovenske Matice«!

„IDES“ Prašek za črnilo

raztopljiv v mrzli vodi, prekaša vse tu- in inozemske izdelke in tekoče ekstrakte!

„IDES“ Črnilo v obliki papirja za uradnike in učence. Za več kot 100% cenejši kakor tekoče črnilo!

„IDES“ Antracen in kovinasta črnila. Zahtevajte vzorce in cenike kateri, se pošiljajo brezplačno.

„IDES“ Travnica kemičnih izdelkov Tacen pri Ljubljani.

Štev. 1238.

RAZPIS NADUČITELJSKIH IN UČITELJSKIH SLUŽB.

Po naročilu višjega šolskega sveta z dne 14. aprila 1923, št. 4230, se razpisujejo nastopne nadučiteljske in učiteljske službe v stalno namestitev:

1. Dolenja vas, petrazredna osnovna šola: mesto učitelja kateremu se bo poverilo tudi začasno vodstvo imenovane šole.

2. Fara-Vas, trirazredna osnovna šola: mesto nadučitelja.

3. Gotenica, nemška enorazredna osnovna šola: mesto učitelja ali učiteljice.

4. Koprivnik, slovensko-nemška trirazredna osnovna šola: mesto nadučitelja in mesto učitelja ali učiteljice.

5. Kuželj, enorazredna osnovna šola: mesto učitelja ali učiteljice.

6. Osilnica, dvorazredna osnovna šola: mesto nadučitelja.

7. Ribnica, deška šestrazredna osnovna šola s 3 vzporednicami, mesto učitelja.

8. Sodražica, šestrazredna osnovna šola s 3 vzporednicami eno mesto učitelja in eno mesto učiteljice.

9. Stara cerkev, slovensko-nemška petrazredna osnovna šola: mesto učiteljice.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo do dne

21. maja 1923

po predpisani službeni poti pri podpisnem okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Kočevju.

dne 21. aprila 1923.

Dr. Fr. Ogrin l. r.

Štev. 1639. O. š. sv.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

V šolskem okraju ljubljanske okolice razpisuje okrajni šolski svet po nalogu višjega šolskega sveta sledeče službe v stalno popolnitev:

1. Brezje 1 služba za učit. voditelja;
2. Dol 1 služba za učiteljico;
3. Golo 1 služba za učit. voditelja;
4. Horjul 1 služba za učitelja;
5. Št. Jurj 1 služba za učitelja ali učiteljico;

6. Kopanj 1 služba za učitelja(ico) voditelja(ico);

7. Log-Zaplana 1 služba za učitelja(ico) voditelja(ico);

8. Podlipa 1 služba za učiteljico;

9. Preska 1 služba za učitelja;

10. Rakitna 1 služba za nadučitelja in 1 služba za učiteljico;

11. Škocjan 1 služba za nadučitelja in 1 služba za učiteljico;

12. Tomišelj 1 služba za učitelja in 1 služba za učiteljico;

13. Vrhnika 1 služba za nadučitelja;

14. Zapotok 1 služba za učitelja voditelja;

15. Žazar 1 služba za učitelja voditelja;

16. Sv. Jošt 1 služba za nadučitelja in 1 služba za učiteljico.

Pravilno opremljene prošnje z osebno popisnico izpolnieno natančno po vseh rubrikah (število službenih let je navesti), naj vložijo prošilci po predpisani poti do

dne 25. maja 1923

pri podpisnem okrajnem šolskem svetu v Ljubljani.

Okrajni šolski svet v Ljubljani.

dne 21. aprila 1923.

ŽIKO

Pokusite - - - - ŽIKO - - in se prepričajte, da ni okusnejše kave. Nadomešča pravo kavo ter potrebuje malo sladkorja, zato je tudi najcenejša. Priporočljiva je predvsem za otroke, bolnike in rekonvalescente. Številna priznanja na razpolago. Dobi se v vseh boljših trgovinah. Naroči se lahko tudi po povzetju najmanj 5 kg direktno v Pražarni „Žika“, d. z. o. z. Ljubljana, Rož. dol.